

Herritartasunerako eta Giza Eskubideetarako Hezkuntza

Proiektua

i.by2

Egilea

Juanjo Leanizbeaskoa

Liburu honen salmentaren % 0,7 Chibuluma (Zambia), eskola bat eraikitzeko izango da. Eskola horren eraikuntza kudeaketaz SED (Solidaridad, Educación, Desarrollo) izena duen Gobernu Kanpoko Erakundea arduratzen da.

IBAIZABAL

Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak onetsia (2009-01-08).

Gerentea

Agustin M. Oiarzabal

Edizio zuzendaria

Sabin Gorrotxategi

Edizio koordinazioa

Eukene Herrera

Produkzio koordinazioa

Eukene Herrera, Nerea Uribe

Barruko diseinua

Alberto Robledo, Nerea Uribe

Maketazioa

Nerea Uribe

Testua

Hitzurrun

Azaleko argazkia

Jabi Artaraz

Azaleko irudiaren diseinua

Alberto Robledo, Olatz Díaz de Lezana, Nerea Uribe

Inprimaketa

Cuatroas S. L.

Ibarsusi bidea, 1 -1. - 48004 Bilbao - 94 410 60 52
cuatroas@cuatroas.com

Herritartasunerako Hezkuntza Gida - 18586

ISBN: 978-84-8394-137-9 – Lege Gordailua: BI-136-09

© Juanjo Leanizbeaskoa, 2009

© Ibaizabal argitaletxea, 2009

Argitalpen honen eskubide guztiak Ibaizabal Edelives S.A. argitaletxearen esku geratzen dira. *Copyrightaren* titularren idatzizko baimena lortu ezean, ezin da lan hau osorik edo zatika berregin, bidea edo prozedura edozein delarik ere (erreprografia eta tratamendu informatikoa barne), ezta aleak publikoki errentan utzi edota maileguan eman ere. Bestela, legeetan zehaztutako zigorrak ezarriko dira.

Liburu honetako jarduera guztiak
koaderno batean egin behar dira, inoiz ere ez liburuan bertan.

Debekatuta dago, legeak zehaztutako salbuespenetan izan ezik, obra honen edozein eratako berregitea, banaketa, komunikazio publikoa edota moldaketa, aurrez titularren baimena eskuratu gabe. Obra honen zatiren bat eskaneatu edo fotokopiatu behar baduzu, eskatu baimena CEDRO erakundeari (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org).

Aurkibidea:

1	SARRERA	4
2	IBAIZABALEN PROIEKTUA, HERRITARTASUNERAKO ETA GIZA ESKUBIDEETARAKO HEZKUNTZAN	4
	1.1. Ikasgaiaren helburua	4
	1.2. Beste ikasgaiekiko erlazioa	5
3	OINARRIZKO GAITASUNAK LORTZEKO HERRITARTASUNERAKO ETA GIZA ESKUBIDEETARAKO HEZKUNTZAK EGITEN DUEN EKARPENA	5
4	HELBURU OROKORRAK	6
5	EDUKIEN EGITURATZEA	8
6	GURE PROPOSAMENA	9
7	HELBURUAK, EDUKIAK ETA EBALUAZIOA (unitateka)	11
8	OINARRIZKO GAITASUNAK	19
9	PROPOSATUTAKO ARIKETEN ERANTZUNAK	23
10	KONPETENTZIAK	39
11	PROBA OBJEKTIBOAK	41
12	PROBA OBJEKTIBOEN ERANTZUNAK	48

1

SARRERA

Lehen Hezkuntza, DBH eta Batxilergoko curriculumean ikasgai berri gisa sartzen den **Herritartasunerako eta Giza Eskubideetarako Hezkuntza** herritartasun demokratikoa sortzearen aldeko kezka sustatua da, hezkuntza-helburu eta -ekimenen artean. DBHri dagokiona EHAAn 2007ko azaroaren 13an argitaratutako dekretu batean azaltzen da. Bertan aipatzen dira ikasgai honen oinarriak: alde batetik, “XXI. menderako ikastea” programa, Jacques Delors jaunak koordinatutakoa, eta bestetik, Europar Batasunaren izenean Europako Batzordeak proposaturikoa, MECek Errege Dekretu batean argitara eman duena.

Gaitasun horiek, programaren arabera, etorkizuneko hezkuntzaren lau oinarri finkatzen dituzte: eza-gutzen ikastea, egiten ikastea, elkarrekin bizitzen ikastea, izaten ikastea. EAEko curriculumak beste bat eransten die: “egiten eta eragiten ikastea” eta, beste helburuekin batera, hezkuntzaren ikuspegi zaharberitu eta gaurkotua eskaintzen du, herritartasunari eginiko zerbitzu gisa ulertu behar dena.

Aldaketa adierazgarria da hori: irakatsi behar denari baino areago, ikasi behar denari ematen baitio garrantzi handiagoa. Horrela, Herritartasunerako Hezkuntzak garrantzi handia hartzen du, xehe-tasunetik orokorrera zabaltzen den herritartasun praktikoa kontuan hartzen baitu. Ikastetxea eta ikastaldea antolatzeko, balio demokratikoak eta giza eskubideak hartuko dira kontuan; hala, demokrazia parte-hartzaile bati dagozkion gizabidezko jokaerak sustatuko ditugu. Horrela ikusita, Herritartasunerako Hezkuntza, ikastetxea bere osotasunean hartzen duenez, ikasgai hutsa baino gehiago da, eskolako bizikidetzaren ardatz bihurtzen da, eta esan bezala, herritartasunerako hezkuntza irakasgai soil batera mugatzeak, praktikan, arrisku bat dakar: curriculumeko eta hezkuntza-komunitateko gainerako elementuek eredu demokratikoak eraikitzeak duten inplikazioa edukirik gabe uztea, bai ikasgelan, bai ikastetxearen kudeaketan eta parte-hartzean. Horregatik, curriculum honetako osagaiek printzipio argi eta erraz bati jarraitzen diote bereziki: gaitasun bat lortzeko, osatu egiten duten ahalmenak gauzatu behar dira.

“Herritartasunerako Hezkuntza” Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailaren hezkuntza-politikaren eremuan kokatuta dago. Politika hori Hezkuntza Berrizatzeko Zuzendaritzaren lehentasunezko lerroetan zehazten da.

2

IBAIZABALEN PROIEKTUA, HERRITARTASUNERAKO ETA GIZA ESKUBIDEETARAKO HEZKUNTZAN

EAEan, Bigarren Hezkuntzan, Herritartasunerako Hezkuntza DBHn ematen da, gehienbat 2. mailan.

Sarreran esan dugun bezala, helburuaren oinarrian sistema demokratiko bati dagokion herritartasun eragile baten sustapena dago, Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalean aditzera eman zen moduan. Europar Batasunak eta nazioarteko hitzarmen eta akordioek ontzat eman eta indarrean jarri dituzte, eta EAEk bere egiten ditu.

Arlo honetan, Ibaizabal argitaletxeak **balioetan oinarritutako kalitatezko hezkuntzarekiko konpromisoa** dauka, eta bere baitatik abiatuta egiten du, gure kulturaren eta hizkuntzaren oinarrituta. Gure ustez, Euskal Herriak kontuan hartu beharreko ezaugarri bereizgarriak dauzka, eta horregatik saiatzen da bereizgarritasun horren zerbitzura jarriko dituen material kurrikularrak eskaintzen, hizkuntzarekin batera, errealitate soziokultural hori ere kontuan hartuta.

2.1. Ikasgaiaren helburua

Herritartasunerako Hezkuntzak ikasleari bizikidetzaren eta herritartasun demokratikoaren garapena lortzen lagunduko dioten prozedurak, giza gaitasunak eta oinarritzko jarrerak sustatu nahi ditu. Horretarako beharrezkoa izango da:

- Pertsona autonomo, libre eta arduratsuen garapena indartzea, autoezagutzaren eta autoestimua bitartez.
- Unibertsalki onartuta dauden herritarren eskubide eta betebeharrak ezagutu eta balioestea, berezko bizi-egitasmo eta pentsamenduarekin batera jokaera pertsonal eta kolektiboak eta giza errealitateak etikoki balioesteko gai egingo baikaituzte.

- Arauak, tradizioak, portaera kolektiboak eta jakintzagai arautuak kritikoki baliesteko gaitasunak eta jarrerak garatzea.
- Ingurune proiektuak eta problematika ezagutu eta balioestea, gizarte askotariko eta globalizatua ulertu, eta bertan integratzeko.

2.2 Beste ikasgaiekiko erlazioa

Derrigorrezkoa denez, DBHk izaera integrala dauka eta gizarte demokratiko batean modu kritiko eta eraginkorrean parte hartzeko gauza izango diren herritarrak trebatu nahi ditu. Horrek ikasleari bere garapen integrala bermatuko duten ikaste-esperientziak eskaintzea eskatzen du, bere gaitasun intelektualak, fisikoak, sozialak, afektiboak, etiko eta moralak ere garatzen joan daitezten. Herritartasunerako Hezkuntzak hainbat arloren arteko ikuspegi kurrikularrari ekin nahi dio. Horrela, ikasleek errazago ulertuko dute eta, bestalde, lagundu egingo zaio ikaskuntza esanguratsuari.

3 OINARRIZKO GAITASUNAK LORTZEKO HERRITARTASUNERAKO ETA GIZA ESKUBIDEETARAKO HEZKUNTZAK EGITEN DUEN EKARPENA

Herritartasunerako Hezkuntzak bere gain hartzen ditu Bigarren Hezkuntzako curriculumean “gizarte eta herritartasun” arloko oinarrizko gaitasun guztiak.

- Bai “Herritartasunerako Hezkuntzak” bai “Hezkuntza etiko-zibikoak” garrantzi handia ematen diete pertsonen nortasunari eta bizikidetzara positiboa eta autoestimua lantzeko beste pertsona batzuekin ezarritako harremanei. Hezkuntza horrek berdintasuneko genero-harremanen eta parte-hartzearen alde egiten du; aniztasuna balioztat hartzen du, eta eskubideak eta betebeharrak eta Giza Eskubideak azpimarratzen ditu. Hala, gizarte- eta herritar-gaitasunarekin duen konpromisoa erakusten du. Gainera, lankidetzak gizabanakoak elkartzea ere errazten du; horrekin batera, gizarte-harremanak sortzen ditu eta gaitasun hori lortzeko laguntza indartzen.
- Era berean, lankidetzak ikasten ikasteko gaitasuna garatzen laguntzen dio ikasleari, honako hauekin batera egiten denean: zalantzetatik abiatutako gogoeta eta balioespen pertsonalarekin, gertaeren azterketa eta analisiarekin, rol-jokoekin eta argudiatze-arauen mendeko aukerekin. Horiek guztiek pentsamendua era sistematiko eta zorrotzean erabiltzeko prestatzen dituzte ikasleak, bai eta berrelikatze-ariketak egiteko eta beren eguneroko jardura beste dimentsio batzuetara estrapolatzeko ere; hala, norberak zer dakien jakingo dute eta, horrekin, norberaren gaitasunaz ohartuko dira.

Gainera, ariketa horietan trebatzeak ikaslearen ikaskuntza autoerregulatzeko gaitasuna indartzen du; izan ere, horrek ikaskuntza debateetako eta lankidetzako elkarriketa bidezko alderatzean eraikitako irizpideekin lotzeko aukera ematen dio ikasleari. Hori curriculumeke edozein alorretarako ekarpen adierazgarria eta balioetsua denez, ikuspuntu kognitibotik ere, irakasgai honek garrantzi handia hartzen du.

- Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasunari ere laguntzen dio, norberaren ekimena errazten baitu, bereziki, erabakiak eta erantzukizunak hartzeari dagokionez. Zalantza moralak, inguruko gertaerak eta beste aukera batzuk aurkezteak ongi eraturako judizio moral pertsonalak eraikitzen laguntzen du; hau da, norberaren autonomia eta ekimena bultzatzen ditu. Bizikidetzarako eta lankidetzarako erabilgarriak diren trebetasun sozialak dira, pertsona autonomo eta aktiboen arteko berdintasun-harremanak sustatzen baitituzte. Jarrera pertsonal bat hartzeko eta hori arrazoitzeko eskatzeak interpretazio eta gogoeta pertsonaletan oinarritutako judizio autonomo bat eraikitzen laguntzen du epe ertain eta luzera.
- Beste alde batetik, arrazoizko debateetan eta eztabaidetan parte hartzeak nahiz lankidetzak hizkuntza-komunikaziorako gaitasunari laguntzen diote, entzuten, azalpenak ematen eta argudiatzen trebatzea eskatzen baitute.

Sentimenduak, ideiak eta iritziak adierazteak ere, irakasgai hauetan ezinbestekoak baitira, gaitasun hori lortzen laguntzen du; izan ere, horretarako, hitzezko eta idatzizko hizkuntza erabili behar da, eta hainbat iturritatik eta, bereziki, publizitatetik eta komunikabideetatik iritsitako mezu esplizituen eta implizituen balioespen kritikoa egin behar da. Azkenik, gizartearen analisiari dagozkion termino eta kontzeptuak ezagutzeak eta erabiltzeak ere hiztegia aberasten laguntzen dute.

- Interneti esker lortzen ditugun tresna digitalak metodologia bati jarraituz erabiltzeak nabarmenki lagunduko du informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna garatzen. Jakintza-aren gizartearen eskakizunak kontuan hartuta, gaitasun hori lortzeko, ezinbestekoa da beste alor batzuekin lankidetzan aritzea; batez ere, gaitasun formal hutsa ez denean, hau da, erabileran trebatzea lortu nahi denean; aitzitik, tresna digitalen inguruko ikuskera berriak elkarreragina, parte-hartze irekia eta ezagutza-trukea ditu oinarri. Tresna horiei ahal den etekin handiena ateratzeko, lankidetzan, sare digital horizontalak eta debateak osagarri aproposak dira; horiek, jarraibide digitaletatik abiatuta, informazioaren trataera eraginkorra eta selektiboa egiten lagunduko dute.
- Zientzia-, teknologia- eta osasun-kulturarako gaitasunari egindako ekarpena bermatuta dago; izan ere, gizarteari eta naturari dagokienez garapen iraunkorra aintzat hartzen da helburuetan eta ebaluazio-irizpideetan. Garapen iraunkorrak honako hau esan nahi du: ingurunera alde aurreko kontzeptualizazio batekin hurbiltzea, eta horrek ikasleari era autonomoan eta errespetuz jarduteko aukera eman behar dio. Herritartasunerako ezinbestekoak diren hainbat alor gehitzen ditu: osasuna, kontsumoa, ekoizpena, zientzia, teknologia, balio sozialak, etab.

“Herritartasunerako Hezkuntzak» eta «Etika eta Gizabide Hezkuntzak» gogoeta eta ekintzen arteko tentsioa dakarte, eta natura-ingurunearekin harremanak izateko beharrezkoa da hori; izan ere, harreman hori etengabe interpretatzen jarraitzeko laguntza ematen dute, gizabidezko balioetan oinarritutako esku-hartze batera egokitutako eremu batean koka dadin.

Beste alde batetik, informazioa paradigma zientifiko batetik interpretatzeak pentsamendu zientifikoa garatzen lagunduko du. Horri esker, pentsamendu hori erabiliko da arazo teknikoetarako irtenbide teknikoak proposatzean, eta, teknikoak ez diren arazoei konponbideak bilatzean, testuinguruaren azterketa zorrotza egingo da erabakiak hartu aurretik. Era berean, arrazoibidea eta iritzien elementuak azaltzeko analisi sistematikoak egiteak eta elementu horietatik abiatuta logika-legeen arabera osatze-lan sintetikoak egiteak ikasleei lagunduko die eguneroko bizitzako egoera konplexuei aurre egiten eta, oro har, arazoak konpontzen.

- Giza eta arte-kulturarako gaitasuna ere aintzat hartzen da. Garapen iraunkorra ikuspegi sozialetik ulertuta, sortze-lan kulturalak eta artistikoak gogoetarako eta ekintzarako objektu bihurtzen dira, eta ondare balioetsuztat hartzen dira. Era berean, kultura eta artea jarduteko eta hobetzeko eremu ezin hobea dira balioei eta pertsona arteko komunikaziorako trebetasunei buruzko hezkuntzarako; batez ere, beste herri batzuen kulturekiko eta adierazpen artistikoekiko jarreretarako.

Diziplinen arteko lanari esker, Herritartasunerako Hezkuntzak beste zenbait oinarrizko gaitasun lortzen laguntzen du, DBHren planteamendu integratzailearen barruan: besteak beste, derrigorrezko ikasketak burutzean, ikaslea bere nortasuna osatzea, herritar eragile izatea, helduen mundurako sarbide egokia egitea eta bizitzan zehar ikaste-prozesuarekin aurrera segitzeko gauza izatea.

Oinarrizko zortzi gaitasun nabarmenduko ditugu:

- a) Zientzia-, teknologia- eta osasun-kulturarako gaitasuna.
- b) Ikasten ikasteko gaitasuna.
- c) Matematikarako gaitasuna.
- d) Hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna.
- e) Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna.
- f) Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna.
- g) Giza eta arte-kulturarako gaitasuna.
- h) Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna.

4

HELBURU OROKORRAK

Etapa honetan, “Herritartasunerako eta Giza Eskubideetarako Hezkuntza” irakasgaiak honako gaitasun hauek lortzea du helburu:

1. Banakoaren zein gizartearen dimentsioan giza izaera aintzat hartzea, eta norberaren nortasuna onartzea, bai eta gainerako pertsonena ere, hari dagokion dimentsio pribatua eta guzti, banakoen desberdintasunak eta pribatutasun-eremua errespetatzeko eta autoestimua hobetzeko.

2. Ikasleak euskalduntzat hartzea bere burua kultura askotariko gizarte-esparru batean, eta eus-kara eta literatura nahiz ikaslearen berezko eta erreferentziazko hizkuntzak eta kulturak balioes-tea; hala, hainbat identitate aintzat hartuta, nor bere identitatea eraikitzea modu inklusiboan, eta erreferentziazko esparru komun bat eraikitzea. Azken esparru horrek diferentziak errespetatzeko aukera eman behar du, eta kulturen arteko bizikidetza erraztu.
3. Sentimenduak eta emozioak adieraztea, eta kultura arteko eta gizarte-komunikaziorako trebeta-sunak garatzea, gatazkak lantzean elkarrizketa eta bitartekotza erabiliz, taldeko jardueretan parte-hartze solidarioa errazteko.
4. Kidekoen arteko jardueretan parte hartzea, eta errespetuan, lankidetzan eta indarkeria bazter-tzean oinarritutako talde-proiektuak antolatzea bizikidetza eta parte-hartzea sustatzeko.
5. Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalean eta Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenean ja-sotako eskubide eta betebeharrak ezagutzea, eta horiek Estatuko lege-testuetan nola agertzen diren jakitea (Konstituzioan, Autonomia Estatutuan). Eskubide horiek elkarren mende daudela eta zatiezinak eta unibertsalak direla jakitea eta onartzea, eta gertaerak eta gizarte-egoerak epai-tzean horiek irizpide absolututzat hartzea, bai eta banakako jokaerak eta kolektiboak epaitzera-koan ere.
6. Egungo gizarte aniztasuna, herrien eskubideak eta eskubide horien erabilpen askea aintzat hartzea eta horien berezko elementuak zein diren jakitea, aniztasunak bizikidetza aberasten duela onartzeko.
7. Pertsona guztien eskubide- eta aukera-berdintasuna defendatzea, eta generoagatik, jatorriagatik, etniagatik, sinesmenengatik, norberaren eta gizarte desberdintasunengatik, orientazio afektibo-a-gatik edo sexualagatik edo beste edozein arrazoiengatik dauden bidegabekeria-egoerak eta be-reizkeria baztertzea, giza eskubideetan oinarritutako bizikidetza bidezkoa eta berdintasunezkoa lortzeko.
8. Emakumeen eskubideak onartzea, sexuen arteko diferentziak eta gizonezkoen eta emakumezkoen eskubide-berdintasuna balioestea, gizonen eta emakumeen arteko bereizkeria dakarten estereo-tipoak, aurreiritziak eta rolak baztertzea, eta berdintasun-jarrera bultzatzea, norberaren garapen integrala bermatzeko, bai eta genero desberdintasuna eta emakumezkoen aurkako indarkeria desagerraraziko dituen bizikidetza bermatzeko ere.
9. Demokrazia-sistemen eta maila guztietako erakunde politikoen egitura ezagutzea, Europakoak barne, eta gertukoenetan (ikastetxean eta herrian) erantzukizuneko parte-hartzea sustatzeko, aukera posibleak eta hobekuntzak proposatzea.
10. Bizimodu demokratikoaren oinarriak errespetatzea, eta horretan parte hartzea ondare komu-nak irauteari eta hobeteari eta animaliak errespetatzeari dagokienez herritarren eskubide eta betebeharrak betez, norberaren ikastetxeko eta ingurune hurbileko gizarte eta natura-garapen iraunkorrari laguntzeko.
11. Bizitza politikoan eta sozialean parte hartzeak duen garrantzia balioestea, bai eta beste antola-kuntza mota batzuetan ere, hala nola lankidetzan, asoziazionismoan eta borondatezko lanetan, eta horien eragin positiboak ezagutzea, gizarte-erantzukizunaren prozesuan parte-hartzea bul-tzatzeko.
12. Giza eskubideak zapaltzea, pobrezia eta desberdintasuna eragiten dituzten arrazoiak ezagutzea, bai eta horiek gatazka armatuekin duten erlazioa ere, eta bakea, askatasuna eta berdintasuna lor-tzeko asmoa duten ekintzak balioestea, parte-hartzea bultzatzeko mundu zuzen eta solidarioa-go lortzeko bitartekoa baita.
13. Herritartasun global bateko kide direla jakitea, eta norberarenak ez diren ohiturekiko eta bizimo-dukiko errespetu kritikoa izatea eta, ondorioz, egoera kaskarrean bizi diren pertsonekin eta ko-lektiboekin era solidarioan jokatzeko, bai ingurune hurbilean, bai eta maila globalean ere.
14. Pentsamendu kritikoa eskuratzea eta beste pertsona batzuek eta informazio-iturriek emandako arrazoiak balioestea —bereziki informazio-iturri digitalek emandakoak—, eta norberaren irizpi-deak eta elkarrizketarako eta arrazoibiderako trebetasunak garatzea, norberaren iritziak defendat-zeko eta besteen iritziak horiei gehitzeko.

15. Teoria etiko nagusiak ezagutu eta aztertzea, eta egungo munduko gatazka sozial eta moral nagusiak zein diren jakitea, komunikabideen eta beste erakunde sozial batzuen bitartez zabaltzen diren ereduakiko pentsamendu kritikoa sortzeko.

5**EDUKIEN EGITURATZEA****1. eduki multzoa. EDUKI KOMUNAK**

- Hitzaldi bateko ideia nagusiak identifikatzea.
- Informazioa sailkatzea, zenbait irizpidetan oinarrituta.
- Informazio-iturri askotarikoak erabiltzea: idatzizkoak, ahozkoak, ikus-entzunezkoak, digitalak.
- Informazioa iragazteko irizpideak edukitzea, bereziki Internetetik datorren informazioari dagokionez.
- Argudioak eta iritziak bereizteko gai izatea.
- Norberaren hitzaldiak arrazoibidean oinarrituta egitea (informazioa, interpretazioa, argudiatzea).
- Hitzaldiak egitean besteen ikuspuntuak kontuan hartzea, horiekiko desadostasuna azalduz edo horiek guztiz edo neurri batean onartuz.
- Simulazioa, komunikazio-teknikak (inkestak, elkarrizketak, etab.), bitartekotza-teknikak eta bestelako teknikak erabiltzea gatazka-egoerei aurre egiteko.
- Elkarrizketa-trebetasunak erabiltzea, norberaren eta gainerakoen sentimenduak onartzea errazteko eta komunikazio eraginkor bat ezartzen laguntzeko.
- Talde-lanen proiektuak diseinatzen, antolatzen eta martxan jartzen laguntzea.
- Autoebaluazio-tekniken bidez, ikaskuntza autoerregulatzea.

2. eduki multzoa. BIZIKIDETZA

- Norberaren nortasuna, askatasuna eta erantzukizuna.
- Adimena, sentimenduak eta emozioak.
- Pertsonen arteko harremanak komunikazio elektronikorako espazio berrietan. Bizitza pribatua eta datu pertsonalak babestea.
- Bizikidetzarako trebetasun eta jarrera sozialak. Gatazkei aurre egiterakoan indarkeria baztertzeara. Aurreiritziak eta estereotipoak baztertzeara. Elkarrizketa batean egon daitezkeen iritzi guztiak entzuteko ahalmena.
- Gatazka eta bitartekotza.

3. eduki multzoa. PARTE-HARTZEA

- Bizikidetzeta eta parte-hartze demokratikoa. Ikastetxean eta ingurune hurbilean parte hartzea: Eskola Kontseiluetan, ikasgelako eta ikastetxeko kontseiluetan, Agenda 21eko batzordeetan, eskola arteko foroetan, etab.
- Demokrazia eta parte-hartze politiko eta soziala. Eskubide eta betebeharrak. Erakunde demokratikoak. Nazioarteko estrategiak eta akordioak: Kyotoko Protokoloa, Agenda 21, Gizarte foroa. Elkartegintza, lankidetzeta, GKEak.
- Ondasun komunak, natura-ondarea eta zerbitzu publikoak identifikatzea, errespetatzea eta zaintzea. Giza harremanak animaliekin.

4. eduki multzoa. MUNDU ASKOTARIKOA

- Aniztasuna, diferentzia, desberdintasuna.
- Gizarte- eta kultura-diferentziak egungo gizarteetan.
- Eskubide-berdintasuna eta aniztasuna. Herritarren aukera pertsonalak errespetatzea eta kritikoki balioestea.
- Aniztasuna: asimilazioa, aldi berean existitzea eta kulturartekotasuna. Gutxiengo etnikoak.

- Diskriminazioa: faktoreak eta zergatiak. Aurreiritzi sozialak, arrazistak, xenofoboak, sexistak eta homofoboak.
- Egungo gizarteetan aniztasuna balioestea. Jarrera etnozentrikoak, androzentrikoak, misoginoak, homofoboak eta abar baztertzea.

5. *eduki multzoa*. GENEROA ETA ROL SOZIALAK

- Genero-indarkeria: tratu txar psikologikoak, fisikoak, kontrol-jokaerak.
- Etxeko lanak. Lanaren banaketa soziala eta sexuala.
- Rolak eta balioak zabaltzeko estrategia sozialak: familiak, eskolak, publizitatea, komunikabideak, etab.
- Sexu-generoaren sistemak sorrarazitako indarkeriazko jokaerak baztertzea.
- Bizitza sostengatzeko lanetan gizonetzkoek eta emakumezkoek duten erantzukizun banatuarekiko jarrera positiboa eta aktiboa sortzea.

6. *eduki multzoa*. DEMOKRAZIARAKO AURRERAPAUSSOA

- Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsala, Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmena, nazioarteko itunak eta hitzarmenak. Giza eskubideak eta jardun judizial arrunten eta nazioarteko auzitegien jarduera urratzea gaitzestea. Giza eskubideak bukatu gabeko lorpen historikotzat jotzea.
- Erakunde demokratikoak eta herritarren eskubideak: euskal erakunde autonomoak. Konstituzioa. Europa eraikitzea.
- Herritartasun globalaren kontzeptua: politikoa, zibila eta soziala.
- Globalizazioa eta herritartasuna. Herritartasun ezkutuak eta pobrezia: emakumezkoak, “papergabeak”, langabeak, etab.
- Herritar-eskubideak eta -betebeharrak.
- Garapen iraunkorra: demokraziaren eremu berria. Garapen Iraunkorraren Euskal Ingurumen Estrategia 2002-2020 eta Agenda 21.
- Herritartasun globala. Giza garapen iraunkorra. Lankidetzak. Giza eskubideen defentsaren alde borrokatzen duten mugimenduak.
- berdintasuna balioestea, benetako demokraziarako, garapenerako eta bakerako nahitaezko baldintza baita.
- Giza eskubideen zapalketa-egoerak zurrizko ahalegin oro baztertzea.

6 GURE PROPOSAMENA

Erreferentzia gisa sei eduki-bloke hauek hartuta, eta lehenak “eduki komunekin” zerikusia duela kontuan izanik, gure argitalpen proposamena 6 unitate didaktikoen arabera diseinatuta dago. Bloke tematiko bakoitzarentzat bat, baina ez ditugu beti kontuan hartu bloke tematiko baten eduki guztiak: horrela, seigarren bloke tematikoa bi unitate didaktikotan banatu dugu. Bestalde, “eduki komunak” izeneko lehen blokea sei unitateetan zehar landu dugu, bakoitzean prozedura bat landuz.

Horrez gainera, esan behar da “Hezkuntza emozionala”ri dagokiona, batik bat curriculumaren bigarren blokean azaltzen bada ere, unitate guztietan landu dugula eta tarte berezia eman diogula, izan ere, gure ustez, adin honetan sentimenduen eta emozioen adierazpenak garrantzi berezia dauka.

Badago proposamenaren beste osagarri bat aipatu nahiko genukeena: ikasgaiari emandako denboraren hain zuzen, 30 saio inguru baino ez baitira urtean zehar. Horrek errealistak izatera eraman gaitu eta zenbait osagarri lehenestera beste zenbaiten gaineratik, batik bat eduki asko DBH 4. mailako “Etika eta Gizarte Hezkuntza”n berriro landuko direla kontuan hartuta.

Beraz, adinaren arabera planteatu nahi izan ditugu curriculumaren edukiak, neska-mutilei hurbilago eta esanguratsiago izan dakizkien.